

Instytut Pamięci Narodowej

<https://ipn.gov.pl/pl/nauka-i-edukacja/badania-historyczne/konferencje/203502,Miedzynarodowa-konferencja-Zeslac-na-zawsze-Deportacja-oraz-zycie-na-zeslaniu-w-.html>
02.03.2026, 15:52

Strona znajduje się w archiwum.

Międzynarodowa konferencja „Zesłać na zawsze. Deportacja oraz życie na zesłaniu w Związku Sowieckim byłych żołnierzy II Korpusu Polskich Sił Zbrojnych na Zachodzie i »kułaków«”

30.09.2024

- Zesłać na zawsze człowieka z rodzinami, to tak naprawdę zesłać na zawsze też pamięć. Ci ludzie nigdy nie mieli wrócić, a więc pamięć o nich z czasem miała zaniknąć na terenach, które były ich rodzinnymi stronami. To jest uderzenie w coś, co jest podstawą funkcjonowania społeczności. Pamięć.

- tymi słowami międzynarodową konferencję naukową otworzył dr hab. Karol Polejowski, zastępca prezesa IPN.

W Centralnym Przystanku Historia IPN im. Prezydenta Lecha Kaczyńskiego odbywa się międzynarodowa konferencja naukowa pt. *Zesłać na zawsze. Deportacja oraz życie na zesłaniu w Związku Sowieckim byłych żołnierzy II Korpusu Polskich Sił Zbrojnych na Zachodzie i »kułaków«*. Biorą w niej udział naukowcy polscy i zagraniczni oraz goście z krajów doświadczonych totalitaryzmem sowieckim. Wydarzenie organizuje Biuro Badań Historycznych Instytutu Pamięi Narodowej w ramach Centralnego Projektu Badawczego IPN „Polacy w Rosji i Związku Sowieckim oraz w województwach wschodnich II RP (Kresy utracone)”.

Konferencja ma celu zaprezentowanie i usystematyzowanie aktualnego stanu badań oraz uaktualnienie problemu dotyczącego represji wobec Polaków i byłych obywateli polskich, którzy pozostali poza Polską po 1944 r. i zostali deportowani do odległych rejonów Związku Sowieckiego w latach 1951–1952. Deportacje kojarzone są w Polsce najczęściej z czterema wielkimi akcjami przeprowadzonymi przez Sowietów na Kresach Wschodnich II RP w latach 1940–1941. Słabo zbadanym obszarem w polskiej historiografii są represje wobec Polaków i obywateli polskich, którzy pozostali poza Polską po 1944 r. na terenie sowieckiej Białorusi, Litwy i Ukrainy. Chodzi o byłych żołnierzy II Korpusu PSZ na Zachodzie gen. Władysława Andersa czy rolników i członków ich rodzin zsyłanych w ramach kolektywizacji w latach 1951–1952. Zesłani „na wiecznie” (jako tzw. specprzesiedleńcy) głównie do obwodu Irkuckiego i Krasnojarskiego RSFSR i Kazachskiej SRS, tracili cały dorobek swego życia. Część z nich po 1956 r. zdołała wyjechać do komunistycznej Polski. Pozostali na terenie Związku Sowieckiego nie otrzymali odszkodowania za skonfiskowane mienie, a powrót do poprzedniego miejsca zamieszkania był często uniemożliwiany przez lokalne władze.

Konferencja odbywa się 30 września w godz. 9.00–17.00 w Centralnym Przystanku Historia im. Prezydenta Lecha Kaczyńskiego (biurowiec Central Point, ul. Marszałkowska 107 – wejście od ul. Świętokrzyskiej). Organizatorem merytorycznym wydarzenia jest prof. Jan Szumski (BBH IPN). Wstęp wolny. Zapis konferencji będzie dostępny na kanale IPNtv w późniejszym terminie.

Program konferencji

09.00-9.10 otwarcie konferencji

Panel I

09.15-09.35 – prof. dr hab. Jurij Szapował (Narodowa Akademia Nauk Ukrainy w Kijowie)

Powojenne sowieckie deportacje – próba bilansu

09.35-09.55 – dr Joanna Karbarz-Wilińska (Oddziałowe Biuro Badań Historycznych IPN w Gdańsku)

Nie tylko cztery deportacje. Obrońcy Wołynia zesłani po 1944 r. na Syberię

09.55-10.15 – dr Adam Rafał Kaczyński (Muzeum Historyczne w Legionowie)

Deportacje ludności jako narzędzie przymuszania do kolektywizacji – przykład Wołynia po 1944 r.

10.15-10.35 – dr Paweł Libera (Biuro Badań Historycznych IPN w Warszawie)

Spod Monte Cassino na Sybir. Początki badań nad represjami wobec byłych żołnierzy Polskich Sił Zbrojnych na Zachodzie w BSRS, USRS i LSRS

10.35-11.10 – dyskusja

11.10-11.30 – przerwa kawowa

Panel II

11.30-11.50 – dr Andrij Kohut (Archiwum Służby Bezpieczeństwa Ukrainy w Kijowie)

Deportacja „Trojka” – ostatnia operacja wysiedleńcza z Ukraińskiej SRS

11.50-12.10 – dr Arūnas Bubnys (Centrum Ludobójstwa i Ruchu Oporu Mieszkańców Litwy w Wilnie)

Sowieckie deportacje z obszarów Litewskiej SRS w 1951 r.

12.10-12.30 – dr hab. Jerzy Grzybowski, prof. UW (Uniwersytet Warszawski)

Deportacja byłych żołnierzy PSZ na Zachodzie z terenów Białoruskiej SRS. Stan badań i perspektywy badawcze

12.30-12.50 – dr Anatol Wialiki (Polska Akademia Nauk w Warszawie)

Rehabilitacja żołnierzy Polskich Sił Zbrojnych na Zachodzie i „kułaków” oraz członków ich rodzin w drugiej połowie lat 50. XX w. w Białoruskiej SRS

12.50-13.10 – dyskusja

13.10-13.50 – przerwa

Panel III

13.50-14.10 – Olga Bazhan (Centralne Państwowe Archiwum Organizacji Społecznych i Ukrainistyki w Kijowie)

Zasoby Centralnego Państwowego Archiwum Organizacji Społecznych i Ukrainiki jako źródło do historii powojennych deportacji sowieckich z zachodnich obwodów Ukraińskiej SRS

14.10-14.30 – dr hab. Dariusz Rogut, prof. ASzWoj (Biuro Edukacji Narodowej IPN w Warszawie, Akademia Sztuki Wojennej w Warszawie)

Perspektywy badawcze losów Polaków i obywateli polskich w łagrach NKWD/MWD

14.30-14.50 – dr hab. Jan Szumski, prof. PAN (Biuro Badań Historycznych IPN w Warszawie, Polska Akademia Nauk w Warszawie)

Dokumentacja proveniencji sowieckiej dotycząca losów deportowanych z BSRS, USRS i LSRS w latach 1951-1952 w zbiorach Archiwum Hoovera

14.50-15.10 – dyskusja

15.10-15.30 – przerwa kawowa

Panel IV

15.30-15.50 – dr hab. Hubert Chudzio, prof. UKEN (Uniwersytet Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie)

Relacje obywateli polskich deportowanych w głąb Związku Sowieckiego w zbiorach CDZWIP

15.50-16.10 – dr Jerzy Rohoziński (Instytut Solidarności i Męstwa im. Witolda Pileckiego)

Bawełniane obszary południowego Kazachstanu jako obszar deportacji w relacjach ustnych zesłańców

16.10-16.30 – Wojciech Płoński (badacz niezależny)

Ostatnia masowa deportacja Polaków z Kresów Wschodnich 18 kwietnia 1952 r. w relacjach rodzinnych

16.30-17.00 – projekcja fragmentów filmu dokumentalnego pt. „Trzy ćwierci do śmierci” na temat deportacji Polaków z Białoruskiej SRS do Kazachstanu w 1952 r.

17.00-17.10 – podsumowanie

[Poprzedni Strona](#)
[Następny Strona](#)

II wojna światowa, komunizm

Konferencja naukowa